

nr. 2 - 2006

Under LUPEN

MEDLEMSBLAD FOR LANDSFORBUNDET FOR UTVIKLINGSHEMMEDE OG PÅRØRENDE

Av innholdet i dette nummeret:

VIVIL-lekene:

Årets sportsbegivenhet for utviklingshemmede side 4

En nestor i omsorgsarbeidet:

Jenny Kiplesund fra Klæbu side 6

Likemannssamlinga 2006 side 8

LUPE besøker Kringla bakeri side 9

Høstfest i Telemark side 12

Nytt fra organisasjonen

Ei engasjert og lydhør forsamling følger med på Brit Ewy Westergaards foredrag om utviklingshemmede og aldring som ble holdt under likemannssamlinga på Lillehammer. Les mer om samlinga på side 8 og de påfølgende sidene.

 Klæbu kommune Psykiatritjenesten 7540 KLÆBU Tlf. 72 83 35 00	Eidsvoll Auto Løkenvangen 2072 DAL Tlf. 63 95 17 90 Fax. 63 95 55 96	Skolt Auto AS Stabburv 3 1609 FREDRIKSTAD Tlf. 69 36 06 00	 Kapellvæn habiliteringssenter Kapellv. 6, 0487 OSLO Tlf. 22 79 73 00 Fax. 22 79 73 10	Emma Gjestehus Høyrabben 4 1336 SANDVIKA Tlf. 67 13 06 59 Fax. 67 13 72 80	ASVO Fusa AS Eikelandsheiane 5640 EIKELANDSOSEN Tlf. 56 58 14 18 Fax. 56 58 10 66
Gjøvik Mekaniske Verksted Sivesindv. 12 2827 HUNNDALEN Tlf. 61 17 15 33 Fax. 61 17 07 38	Gravør Per Valbo Karl Joh g 20 0159 OSLO Tlf. 22 42 78 59	 Kristiansund kommune 6501 KRISTIANSUND N Tlf. 71 58 60 00	 Bærum kommune Psyk. Helsetjeneste for barn og unge 1301 SANDVIKA Tlf. 67 50 33 00	 isola	 FRAMBU Senter for sjeldne funksjonshemninger 1404 SIGGERUD Tlf. 64 85 60 00 www.frambu.no
 Fred Olsen & Co. Fred Olsens g 2 0152 OSLO Tlf. 22 34 10 00 Fax. 22 41 24 15	 Aurskog-Holend kommune Enhet levekår 1940 BJØRKELANGEN Tlf. 63 85 25 00	 MURIBØ INSTALLASJON A/S Aut. installatør Kolbotn 1413 TÅRNÅSEN Tlf. 66 80 07 52 Vaktlf. 413 26 292	 Alta Kraftlag a/l Markv. 46, 9510 ALTA Tlf. 78 45 09 00 Fax. 78 45 09 10	Eidanger 3945 PORSGRUNN Tlf. 35 57 57 00	
 Hjelmeland kommune avd. psykisk helse 4130 HJELMELAND Tlf. 51 75 70 00	 DnB NOR Aker Brygge D 3 0021 OSLO Tlf. 03 000	 VULKAN SKANDINAVIA AS ALT NØRKHØYELASTISKE HJØLFØRER 6401 MOLDE Tlf. 71 24 59 90 - Fax. 71 24 59 95	Sykehuset Telemark HF Ulefossv 52, 3710 SKIEN Tlf. 35 00 35 00		
 JOTUN Hystadv. 167, 3230 SANDEFJORD Tlf. 33 45 70 00		Sykehuset Østfold HF Habiliteringstjenesten Orgdalsv 128, 1613 FREDRIKSTAD Tlf. 69 36 67 00		 JANSSEN-CILAG 0214 OSLO Tlf. 24 12 65 00	
 Hordre Aasen Habiliteringssenter for barn og unge Kyrre Grepps g 11, 0481 OSLO Tlf. 23 05 96 00 - Fax. 23 05 96 01		 Akershus Universitetssykehus HF - Avd. for Voksenhabilitering 1474 NORDBYHAGEN Tlf. 67 92 78 80 - Fax. 67 92 78 99		 Conrad Svendsen Senter Solv. 117, 1170 OSLO Tlf. 23 16 75 00	
 STIFTELSEN HOLMENKOLLEN DAGSENTER OG AVLASTNING Dagsst. 871 740 788 - E-mail: administr@holmenkollendagsenteret.no Setra v 16 C, 0786 OSLO - Tlf. 22 70 34 50 - Fax. 22 70 34 51				Universitetssykehuset Nord-Norge HF Sykehusv. 38, 9019 TROMSØ Tlf. 77 62 60 00 - Fax. 77 62 60 42	

Forsiden

Jubel under VIVIL-lekene: Rullestoldanser Anders Grøn med dansepartner Turid Hovland.
 Foto: Katrine Bjerke Mathisen.

Landsforbundet for
Utviklingshemmede og Pårørende

Kontoradresse:

Hans Nielsen Haugesgt. 44B
0481 Oslo

Telefon: 22 22 14 82

Telefaks: 22 22 14 85

www.landsforbundet-lupe.no

e-post:

landsforbundet-lupe@hotmail.com

Kontortid:

Mandag og tirsdag

kl 1000 - 1500

Telefonsvarer utenom disse tidene.

Medlemsblad for
Landsforbundet for
Utviklingshemmede og Pårørende

ISSN0805-2238

Ansvarlig redaktør:

Jann-Oskar Granheim

Finnfjordeidet

9300 Finnsnes

Tlf.: 77 84 61 91

E-post: jann-osk@online.no

Annonsealg:

Faktureringservice sør AS

Tlf.: 32 89 50 50

Faks: 32 89 54 47

Stoff til bladet:

Sendes ansvarlig redaktør

Trykkeri:

GrafiskNord AS

Postboks 23

9305 Finnsnes

Materiellfrist neste nummer:

29. september 2006

“Fattigmanns trøst er å trøste seg sjøl”

Som hjelpeverge har jeg gjort mine betraktninger i forhold til Hvpu-reformen. I 1990 da reformen kom, skulle alle funksjonshemma flytte ut fra institusjonene. De høgt fungerende fikk egne boliger fort og bostøtte til å etablere seg. Smått om senn flyttet den ene etter den andre, men i flere tilfeller jeg kjenner til ble det først flytting i 1998. Alle var ikke like lett å “plassere”. Da var det også slutt på bostøtten. Kommunene hadde ikke midler til alle.

Så kom ensomheten for dagen. Det er greit å ha egen bolig, men du skal også ha et sosialt nettverk. Støttekontakt, for eksempel, var ikke så enkelt å skaffe til alle.

Og så dette at de som hadde bodd på institusjon skulle flytte til heimkommunen. For dem som hadde bodd borte i flere tiår, var det ikke alltid enkelt å flytte heim. Mange hadde gamle foreldre eller ikke familie i det hele tatt i heimkommunen. Derfor var det mange som valgte å søke om å få bo i vertskommunen der de hadde alle sine venner og var kjent i omgivelsene.

Tilbudene i mange “nye” kommuner var ikke så godt tilrettelagt og så var det spørsmålet om personale. Ikke alle er like egne som omsorgsperson heller. Utlært personale er jo som kjent mangelvarer. Noen boliger har et ypperlig personale som tar sine beboere med på tur samme hvor vanskelig det kan virke på oss som ser.

Ensomheten er sikkert større enn vi kan tenke oss for mange.

Så skal boliger omreguleres og personer flyttes på. Som oftes blir ikke den enkelte spurt om sin mening om det. Vi har lest og hørt om grelle tilfeller. En hver i kommuneadministrasjonen bør spørre seg sjøl om de hadde likt å blitt flyttet på som en annen pakke?

Aktivitetstilbudene varierer også veldig fra kommune til kommune. Å plassere en funksjonshemmet ungdom på et senter for eldre er ikke mye til tilbud, men at det blir gjort har jeg erfaring med. Så sitter de der da ett par timer. Spiser sin medbragte mat og blir sett eller helst oversett.

Slike ting ergrer meg, men hva er ellers tilbudet - INGENTING!

Det evige svaret fra kommunen er dårlig økonomi - pengemangel. Ingen andre får hele tiden høre hva de koster samfunnet. Det må i så fall være bondene.

Det er ofte ett spørsmål om prioritering, sier jeg. Kommunene kan ofte bruke penger på - for meg vannvittige ting. Nei enhver skulle ha en funksjonshemmet i sin nære omgivelse så hadde vel kanskje mange ting vært anderledes. Optimister må vi alltid være. “Fattigmanns trøst er å trøste seg sjøl”.

Dette er noen tanker fra mitt ståsted. “Livet er ikke enkelt”, sier mitt barnebarn med autisme ofte.

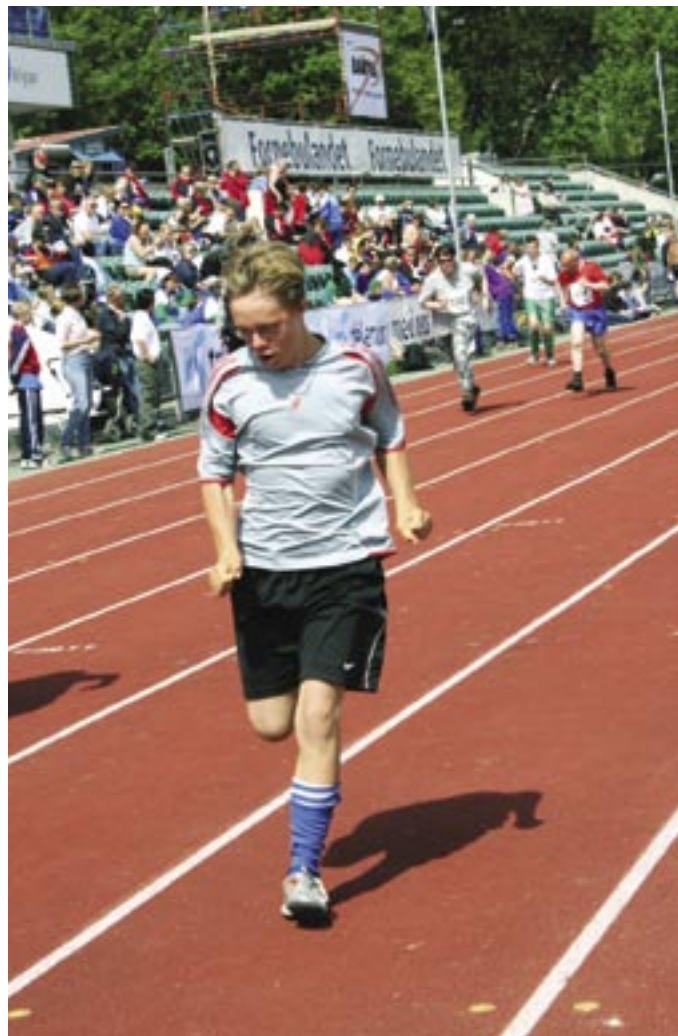
Nei det skal være sikkert!

Jeg ønsker dere alle en god sommer!

Erna Drønnesund
Styremedlem

Årets sportsbegivenhet

Av Katrine Bjerke Mathisen

Over: Anne Nyberg er konsentret og spent på resultatet. Til høyre: Under til høyre: Charlotte Skjeldal under vekslingen i svømmestafetten. Aleksander, 13 år, er fra Stjørdal, men bor i Spania. Her er det full innsats under stafetten. Under: 18-årige Pål Iversen fra VIVIL HIL i kamp mot Gjelleråsen.

Neste side: Henrik Aase (57) fra Bergen, kaster den lille ballen 15,9 m. Øverst: Høyt tempo og full innsats under spinning wheel.

for utviklingshemmede

VIVIL-lekene var i år helgen 26. til søndag 28. mai. 530 idrettsglade utøvere konkurrerte i idrettene svømming, fotball, håndball, boccia og friidrett. Fredag kveld var det stor stemning i Nadderud svømmehall. Lørdag og søndag ble to sol- og fartsfylte dager på Nadderud Stadion i Bærum.

Stephen Ackles – en av landets fremste live-artister – åpnet lekene lørdag med å varme opp deltagere og publikum. Ordføreren i Bærum, Odd Reinsfelt, foretok den offisielle åpningen av VIVIL-lekene 2006.

- *VIVIL-lekene handler om idretts glede og deltagelse, og alle får medalje. Vi ønsker at VIVIL-lekene skal være et tilbud for alle utviklingshemmede, sier Kjetil Bjerke Mathisen, formann for arrangementskomiteen for andre året på rad. Han er godt fornøyd med gjennomføringen i år, og gleder seg sammen med gruppen. VIVIL-lekene er et velorganisert og profesjonelt arrangement som i år ble arrangert for 27. gang.*

Overveldende danseglede

I år var det 530 påmeldt fra 43 idrettslag i Norge. I tillegg kom ett lag fra Latvia og ett fra Estland. Lørdag kveld var det fest på Thon Hotel Oslofjord i Sandvika. Dansebandet – Jetz – skapte den rette stemningen for utøverne som i tillegg til å være idrettsaktive hele dagen, danset hele kvelden. Rullestoldanserne, Spinning Wheel, hadde oppvisning. På avslutningsseremonien søndag opptrådte Hans Majestet's Kongens Garde sammen med andre lokale musikk-korps. Kåre Willoch, Tom Haug og Kai Zahl var med å dele ut medaljer til alle deltagerne. - *Her har vi det gøy. Vi får mange positive tilbakemeldinger fra deltagere og ledsagere, - og vi ønsker flere deltagere fra hele landet velkommen til neste år, avslutter Mathisen.*

Jenny Kiplesund fra Klæbu

Av Tore Gulbraar, fylkeskontakt i Sør-Trøndelag

Jenny Kiplesund sammen med sine tre sønner. Fra venstre: Kjetil, Tom Egil og Jarle.

På LUPEs likemannssamling på Lillehammer finner vi Jenny Kiplesund som har opplevd mye i sitt liv på godt og vondt. Hun er så langt fra bitter - smilet sitter løst - men vi skjønner at her møter vi en kvinne som har både styrke og mot. I 1956, altså for 50 år siden, fikk Jenny en sønn som på mange måter skulle prege hele hennes liv.

Hvordan utviklet gutten seg?

Han fikk navnet Tom Egil og utviklet seg helt som andre barn de aller første årene. Han var svær til å leike og fikk språk med mange enkeltord. Men så stagnerte talen samtidig med at han ble svært urolig. Hyperaktiv ville vi vel kalle det i dag.

Du fikk mistanke om at ikke alt var i orden?

Det var slik det var, trodde først at bygdas leger kunne gi svar. Etter hvert søkte vi kontakt med barneleger og psykologer. Vi var også på J.C. Dahls stiftelse i Trondheim, men ingen kunne si noe konkret.

Tok dere kontakt med daværende Klæbu pleiehjem?

Ja, vi hadde god kontakt med overlege Olstad på pleiehjemmet fordi vi på den tiden tok til oss Solveig i privat pleie. Solveig Winther har vært familiemedlem hos oss siden og er med hit til Lillehammer som kursdeltager.

Hvilke råd ga så fagfolk til foreldre i deres situasjon mot slutten av 1950-årene?

Jo, Tom Egil burde sendes til Emma Hjorts hjem i Bærum til observasjon. Vi måtte ikke vente for lenge, ble det sagt, og han skulle heller ikke ha besøk den første tiden. Gutten var 5 eller 6 år da vi sendte han fra oss. Nå skulle han endelig få en diagnose, og det hørtes jo flott ut.

Hva slags inntrykk fikk dere av Emma Hjorth?

Vi ble helt lamslått da vi besøkte han noen måneder seinere. Observasjonen skulle øyensynlig foregå i en stor sal med 20 – 30 barn. Ungene kastet rundt seg alt de kom over, leker, klær og papir. Kasting lærte han ganske effektivt på Emma Hjorth, det har vært et problem siden i livet. Særlig i forbindelse med angst og sinne.

Hva skjedde så ?

Etter 10 måneders opphold var guttens tilstand merkbart forverret, vi kjente han ikke igjen. Et kortere opphold på Nic. Waals institutt gjorde ikke saken bedre. Vi måtte bare få med oss Tom Egil hjem igjen. Men diagnose fikk han: Høytstående autist. Men hvilken hjelp hadde vi av den merkelappen?

Nå var Tom Egil i skolealder. Hva så?

Vi bodde jo i Klæbu. Pleiehjemmet skiftet navn til

Hallsetheimen, og her fikk gutten et dagtilbud. Vi beholdt han som hjemmeboende, slik at han aldri ble underlagt HVPU. Hallsetheimen var ingen god løsning, han likte seg dårlig der.

Hvordan har voksenalivet vært for sønnen din?

Det har i grunnen vært problemer hele veien. Jeg ble oppnevnt som verge og var glad for det. Broren, Jarle ble en god støtte i familiesituasjonen og fikk omsorgsansvar. Han står Tom Egil svært nær og gjør alt han kan for broren. Jarle er også med til kurset her på Lillehammer.

Så har vi kommet fram til 1991, da HVPU ble oppløst og alle utviklingshemmede skulle få et kommunalt tilbud.

Ja, Tom Egil skulle få være med i et såkalt pilotprosjekt. Noen av boligene fra Hallsetheimen ble tatt i bruk til dette formålet. Etter vår mening fungerte det dårlig. Tom Egils autistiske særtrekk, særlig han store interesse for biler, ble det ikke tatt hensyn til. Han trivdes slettes ikke som pilot.

Du ble fratatt vergemålet?

Ja, jeg ble umyndiggjort. I 1996 flyktet så å si Tom Egil fra

det både han og vi betraktet som en institusjon. Det kom til rettssak og Tom Egil fikk ny verge, en adferdspsykolog. Selv hadde jeg i en periode besøksforbud.

Men han fikk til slutt sitt eget hjem?

Ja, rettssaken konkluderte med at han skulle få sitt eget. Det er nå bygget en enebolig til ham hvor han flyttet inn på nyåret i 2006, 11 år etter domsavsigelsen. Det går ikke akkurat fort i Klæbu kommune.

Så er altså den lange kampen ført fram til seier?

Det vil jeg ikke si. Huset ligger på Sjøla, der er det ikke noe miljø. Vi forstår ikke at det skal være så vanskelig å få til et samarbeid som virkelig kan gavne Tom Egil. Det står ikke på ressurser, ganske mange har nå sitt virke i den nye boligen, folk som kjenner Tom Egil fra pilotprosjektet. Tida vil vise om nissen har fulgt med på lasset.

Du er i ferd med å resignere?

På ingen måte. Jeg skal fortsatt kjempe for gutten min, som jeg har gjort i 50 år. Jeg holder vel ut noen år til.

Saken er løst

LUPE's synspunkter ble tatt til følge

Frambu har fram til 2005 gitt et kurstilbud til familier med barn med uspesifikk utviklingshemming. Men fra 2005 hadde denne gruppa ikke noe tilbud ved Frambu lenger pga at gruppa var så stor at det ikke lenger ble regnet som en sjelden diagnose. Et medlem fra Midt-Troms tok kontakt med LUPE i mai 2005 fordi dette tilbudet manglet og ønsket at LUPE skulle undersøke saken.

Etter kontakt med Avdeling for sjeldne funksjonshemninger ved Sosial- og helsedirektoratet (SHD) fikk LUPE vite at Frambu hadde foreslått til SHD at Læring – og mestringssentrene ved hvert Helseforetak under ledelse av lærings- og mestringsteamet ved Aker sykehus skal ivareta denne gruppa. Forslaget lå inne til vurdering hos SHD.

LUPE bad om et møte med SHD det LUPE's synspunkter skulle drøftes. SHD var meget interesserte i å få drøftet LUPE's synspunkter, så i midten av august 2005 hadde vi et møte i Oslo. I møtet vektla vår representant at man måtte kvalitetssikre et tilbud hos Lærings- og mestringssentrene slik at det blir likt for alle Helseforetakene. Videre mente LUPE at det ikke er nok at man samler 2-3 familier til et slikt opphold. Mye av ideen med et slikt opphold er at familiene får treffe andre i samme eller lignende situasjoner og at det bør være minst 6-8 familier samtidig for å sikre dette. Det bør heller ikke være for mange familier som kjenner hverandre godt fra før (f.eks. ved at de bor på samme plass).

LUPE ytret engstelse for at økonomien til Helseforetakene skal gjøre at gruppen ble nedprioritert hvis det ikke fulgte med øremerkede midler. Frambu som nasjonalt kompetansesenter har øremerkede midler til slike familiekurs men det er ikke tilfelle hos Helseforetakene. Vi stilte også spørsmål om hvem som ville ha ansvar for å arrangere kurs/familieopphold for gruppen, og hvordan dette skal organiseres.

Etter møtet ble det stille. Men etter et par purringer fikk vi en kopi av et brev SHD hadde sendt til Frambu i mars 2006. Der stod det kort:

”Det vises til tidligere korrespondanse mellom Frambu og Sosial- og helsedirektoratet, senest brev fra Frambu 10.02.06. Med grunnlag i Rundskriv IS 2/2002 og kommunikasjon mellom Frambu og Sosial- og helsedirektoratet, og sak i Rådgivende utvalg for sjeldne og lite kjente funksjonshemninger, ber vi om at Frambu **fortsetter sitt kompetansesentertilbud til familier med utviklingshemmede barn uten kjent diagnose.** Med vennlig hilsen Lisbeth Myhre avdelingsdirektør”

LUPE hadde fått gjennomslag for sine argumenter og ”vunnet” saken fullstendig.

Magnus Westberg
Sentralstyret

FLOTT LIKEMANNSSAMLING PÅ LILLEHAMMER

Av Tore Gulbraar, fylkeskontakt i Sør-Trøndelag

Årets sentrale likemannssamling var denne gang lagt til Lillehammer med Oppland/Hedmark fylkeslag som vertskap. Etter manges mening var dette et godt valg, oppslutningen med 35 deltagere er den største vi har hatt i LUPEs historie.

Kurshotellet var gode, gamle Lillehammer turisthotell (Radisson SAS) som ligger vakkert til oppe i åssiden nær Maihaugen. Hotellet har stor park og Mesnaelven ligger rett ved, mange benyttet derfor avsatt fritid på lørdag til en herlig spasertur. Det var en fin ide å la et av fylkeslagene peke ut kurssted og finne fram til passende kulturprogram. Med dette har vi fått ny vind i seilene og kan vinke Hadeland farvel.

Deltagerne kom fra fjern og nær, så det var helt nødvendig at vi møttes fredag kveld. Etter innsjekking og deilig middag hadde vi vårt første møte i konferanserommet. LUPEs leder, Ole Kr. Berntsen, ønsket velkommen til kurset og minte samtidig forsamlingen om at forbundet nå har virket i 15 år. Ikke verst og kanskje overraskende for de mange som spådde foreningen vår en snarlig død.

Kulturen var på plass også ved åpningen, Liv Grønnæss leste vakre dikt av Einar Skjæråsen på uforfalsket trysildialekt. Sekretæren, Ivar Tolstad, bemerket at det var langt fra dårlig og starte opp kurset så sent som halv ni om kvelden. Noen bedre?

Lørdag var avsatt til to viktige og aktuelle temaer: Aldring hos utviklingshemmede og Enkeltvedtak og klage over enkeltvedtak. Begge foredragsholderen var topp fagfolk som representerte hvert sitt kompetansesenter. Prosjektleder Britt-Evy Westergård har sitt virke ved "Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens" og juridisk rådgiver Maren Anna Dam kom fra "Rettighetssenteret", eid og drevet av FFO. Foredragene ble fulgt av idé- og erfaringsutveksling i tillegg til at innleggene svært så hyppig ble avbrutt av spørsmål fra salen. Skal si dette var en våken forsamling! Sekvenslederne Thor Henriksen og Ole Kr. Berntsen måtte bruke all sin erfaring for å få diss to øktene i havn innenfor tidsrammen. Temaene blir nærmere presentert annet steds i bladet.

Lørdag kveld fikk vi et kulturprogram utenom det vanlige. Musikk- og sanggruppa fra Hamar "Musicalis I" hadde tatt turen opp til Lillehammer for å underholde. Og det var nettopp det de gjorde. Kjente og kjære sanger fløt ut i rommet, gamle slagere fra 50- og 60-åra som vi alle har et forhold til. Godt humør og ekte spilleglede grep oss alle. Ja, her var det bare å tørke bort en tåre eller to med gjenhør av "Blåveispiken" og andre gode sanger som sto på programmet. Var det noen som snakket om utviklingshemmede? Skulle gjerne visst om andre artister som i samme grad kan engasjere og berike sitt publikum. Stor heder til gruppa "Musikalis I" og til lederen Bjørn Kløvning!

Søndag fortsatte programmet, nå med en litt annen innfallsvinkel. Dagens tema var likemannsarbeid i praksis slik det avspeiler seg i LUPE. Forbundet er nemlig ikke redd for å ta opp aktuelle og kontroversielle saker. I en del tilfelle har foreningen engasjert jurist for å få mer tyngde i saker som går på utviklingshemmedes rettigheter. Det kan rett og slett være snakk om overgrep på medmennesker hvor LUPE bistår de funksjonshemmede og deres pårørende.

Landsstyret har engasjert seg i saker som har gått på tvangsflytting og omplassering innenfor enkelte kommuner. Et annet sakskompleks gjelder urimelige erstatningskrav for skader som utviklingshemmede har forvoldt. Disse drøftingene ble ledet av Astrid Aarø Engen, Erna Drønnesund og Ole Kr. Berntsen. Også her var kursdeltagernes engasjement stort. Ingen tvil om at det skjer overgrep i mange lokalmiljøer. Godt å vite at vi har en slik sammenlutning som LUPE som tar på seg rollen som vakthund.

Så var en travel og innholdsrik kurshelg over for denne gang. Nå kan vi gå videre på lokal- og fylkesplan med ny tyngde i lasten. Og ikke minst for å samle ny ammunisjon til vi igjen møtes i likemannssammenheng. Stor takk til landsstyret og til Hedmark og Oppland fylkeslag av LUPE.

REFERAT FRA SENTRAL LIKEMANNSSAMLING 2006

Sentralt likemannsutvalg hadde forberedende samling for temaforberedelse, organisering av dokumenter i mapper og annen praktisk forberedelse til samlinga.

Om kvelden starta samlinga med åpning ved lederen, Ole Kr. Berntsen, registrering, praktisk informasjon og kulturelt innslag v/ Liv Grønnæss fra Hedmark og Oppland Fylkeslag. Lederen nevnte ved åpningen at LUPE i år er 15 år.

Foredragsholder Brit Ewy Westergaard fra statens aldringsprosjekt vedr. utviklingshemmede, holdt et levende og engasjerende foredrag

Tema 1. Aldring hos utviklingshemmede

Temaansvarlig: Britt Ewy Westergaard fra statens aldringsprosjekt vedr. utviklingshemmede.

Britt Ewy orienterte i starten om det statlige prosjektet, "UAU – Utviklingsprogrammet aldring hos mennesker med utviklingshemming". Programmet startet opp våren 2004 og har planlagt avslutning våren 2007, men det er store muligheter for ytterligere 2 år.

Gjennomsnittlig levealder for personer med Downs syndrom har økt med 40% siden slutten av 30-årene til ca. 55 år. Hyppig demens ved mer enn 45 års alder. Flere utviklingshemmede har en atypisk aldring som bl.a. innebærer demensproblemer 20 år tidligere enn andre. For noen innebærer dette endringer som byr på store utfordringer for personen, omgivelsene og behandlings-apparatet. Kompetanseheving hos leger og sentrale personer i bistanden er viktig.

Boligpolitikken står ofte sentralt. Britt Ewy mente at flytting til sykehjem ofte ikke er det beste. Det kan være bedre å

sette ressurser inn i boligen. En del utviklingshemmede med demens får ofte en rask utvikling av sykdommen sin. Sentralt er at endring i livssituasjon og helse skal utløse nytt enkeltvedtak.

Britt Ewy tok så for seg aldringsprosessen med tre perspektiver: Biologisk, psykologisk og sosio-logisk. Hun tok for seg aldersfordeling,- som viser et bratt nedadgående antall utviklingshemmede fra 60 års alder.

Graden av utviklingshemming påvirker levealderen. De fleste har tilleggshandicap og kroniske sykdommer. Levealderen er økende, og kommunene får derfor flere eldre med utviklingshemming. Vi ser en overgang fra større grad av selvstendighet økt hjelpebehov tidligere enn hos andre.

Angst og depresjon blir ofte oversett hos utviklingshemmede. Epilepsi er i betydning overvekt hos utviklingshemmede.

Livsfaseoverganger i eldre år må være oppmerksom på.

Overganger og tap/sorgopplevelser ved at nære personer dør spiller en rolle. Det å få delta i sorg,- for eksempel ved dødsfall, er viktig. De uttrykker ofte en sorg på en annen måte enn andre.

Det er ofte vanskelig å oppdage endringer i funksjonsevne. Det er viktig å fokusere på hva årsaken til endring/ene er.

Mer hjelp ikke nødvendigvis det rette, for det trenges heller en annen tilrettelegging, og en må stille seg spørsmål om hva det egentlig er. En demensdiagnose utløser mer midler for kommunene.

Helseundersøkelse bør vektlegges mer, for fastlegene er av og til for raske til å sette diagnosen til demens. Andre ting kan være årsaken til funksjonsendringene, og tjenestemottagernes historie er ofte for lite kjent.

Ewy tok så for seg hvilke prinsipielle diskusjoner om botilbudet en bør ta som går på livssituasjon.

En bør kartlegge for hva som den enkelte ser som viktig og hva vedkommende da skal ha. En flytting må kanskje ha en gjennomføringstid på ett år. Raske forandringer er oftest ikke riktig.

Overgang fra "arbeidstaker" til "pensjonist" er et område en bør ha i tankene. Manglende alternativer til arbeidstiltak er stort i kommunene. En mellomløsning mellom ASVO og dagsenter kan være ønskelig (aktivitets- og treningssenter/velværesenter).

Tema 2. Likemannsutfordringer ved klage og enkeltvedtak

Temaansvarlig: Maren Anna Dam fra FFOs rettighetssenter.

Maren Anna Dam tok for seg forvaltningslovens bestemmelser,- bla. vedr. forvaltningens veiledningsplikt, saksbehandlingstid, foreløpig svar, muntlige konferanser og nedtegning av opplysninger, advokat og annen fullmektig og taushetsplikt.

Hva som er et enkeltvedtak hvilke beslutninger som skal fattes som et enkeltvedtak ble så tatt opp.

Viktig er saksforberedelse med forhåndsvarsling, utrednings- og informasjonssplikt, innsynsrett, tilgang til opplysninger, dokumentkopier. Rettighetene er partsrettigheter. Rettighetene man finner om saksforberedelse i særlovgivning: Sosialtjenesteloven §8-4 og opplæringsloven §5-4.

Hun tok så for seg lovfestede krav til enkeltvedtaket: Krav til: Skriftlighet, om begrunnelse, til begrunnelsen, krav om underretning om vedtaket.

Når det gjelder påklaging, pekte hun på at alle sider av vedtaket kan påklages, for eksempel: kvantitet/utmåling av tjenester, kvalitet/tjenestenes utforming, manglende iverksetting. For at vedtaket skal være ugyldig, må det foreligge en feil ved det.

Hun viste til forvaltningslovens §28. Den som kan klage er: Part eller annen med rettslig klageinteresse, pårørende hvis de er partens fullmektiger.

Klageinstans (forv.lovens §28- overordnet) er bl.a.: Sosialtjenesteloven §8-6: fylkesmannen, Opplæringsloven §15-2: departementet, rundskriv f 37/02: fylkesmannen. Klagefrist (forv.loven §32): 3 uker fra vedtaket er kommet fram til part i vedtaket. Klage må postlegges innen klagefristens utløp. For vedtak etter folketrygdloven er klagefristen 6 uker.

Dersom en har behov for å framskaffe nye opplysninger, kan man sende en kort klage innenfor fristen og ettersende dokumenter en har framskaffet.

Maren Ann Dam anbefalte at en leser vedtaket meget grundig, eller ev. tar kontakt med noen som kan gå gjennom vedtaket sammen med en. En bør innhente og lese sakens dokumenter og framskaffe relevant dokumentasjon (for eksempel fra en spesialist eller ny/annen spesialist).

Klageorgan kan prøve alle sider av saken. Fylkesmannen kan bare endre vedtak som er "åpenbart urimelig". Klageinstansen skal legge vekt på det kommunale selvstyret.

Tema 3: Praktisk likemannsarbeid

Sekvensleder: Thor Henriksen

Temaansvarlige: Egne krefter fra sentralt likemansutvalg og fra fylkeslag.

Deltema 3.1: Tvangsflytting og omplassering

a) Tromssak: Tvangsflytting av ung mann fra bolig til aldershjem. Ole orienterte om saka og saksgangen. Vedkommende ble flyttet fra bolig til aldershjem uten at pårørende/hjelpeverge fikk beskjed! Pårørende tok kontakt med de fleste instansene i kommune, fylkesmann og sentralt i staten uten noen avklaring. Kommunen svarte ikke i løpet av 2 ½ år.

Kommunen hadde ikke fattet enkeltvedtak. LUPE tok så kontakt med advokat, men advokaten fikk ikke svar på to henvendelser til kommunen. Først når saken oversendes sivilombudsmannen, begynner noe å skje. Da reagerte kommunen og starter arbeidet med enkeltvedtak og vedtok at vedkommende skulle flyttes ut til et vanlig botilbud kommunen vil etablere i løpet av 2006. LUPE har vært i møte sammen med pårørende med kommunen angående flytting fra aldershjemmet.

Ole orienterte så om andre tvangsflyttingsaker i landet som deltakerne har fått kopier av.

b) Vestnessak: Tvangsflytting av 4 damer fra bofellesskap til spredte boliger. Erna Drønnesund og Astrid Aarø Engen redegjorde for saken. De 4 bodde sammen i en bolig med god tilrettelegging og godt personale. Beboerne var veldig godt kjent med hverandre, avhengige av hverandre og ville være sammen. Kommunen ville så flytte de 4 til hver sin bolig pga av kommunens økonomi. De ville bruke boligen til andre ting.

LUPE kom inn i saken, og det ble innkalt til et orienteringsmøte der bl.a. toppledelsen i kommunen var til stede. De påpekte at husleieloven tilsa at de kunne sies opp fra boligen og flyttes til et annet botilbud. LUPE-representantene etterlyste individuell plan og ansvarsgrupper, men det hadde kommunen ikke fått etablert.

Kommunen mente beboerne totalt sett skulle få det like bra eller bedre! Kommunen var den som kjørte hele møtet, for LUPE kom lite til orde. Hjelpevergene skrev til kommunen og nekta flytting.

Det ble så møte i forlikrådet. Presse og media kom så inn i bildet, og habilite-

ringstjenesten ble dratt inn i saken.

Fylkesmannen ble kontaktet, men det var ikke hjelp å få der. Fylkesmannen mente husleielova kunne brukes. Advokat Petter Kramås ble så brakt inn i saksbehandlingen for å få hjelp til å føre saka videre. Det førte til at kommunen endelig frafalt flyttinga av de fire damene. Men kommunen har kommet med dulgte trusler bl.a. om at det er andre eldre og funksjonshemmede som må "lide" for at ikke denne innsparinga/flyttinga kunne skje.

Deltema 3.2: Erstatning for skader utviklingshemmede forvolder

a) Hamarsak: Knusing av inventar og skader på leilighet. Ole orienterte om saken, saksgang og måten den ble løst på. Vi fikk en sak fra et medlem om erstatning for skader en beboer hadde gjort i boligen. Kommunen avviste kravet om kommunal dekking av ødeleggelsene. Ansvar for bistanden er det kommunen som har, og da har de plikt til å dekke skaden når de ikke har en bistand som kan hindre vedkommende i å gjøre skade.

Lupe kontaktet en advokat som sendte brev til kommunen, og da løste saken seg, men kommunen nektet å betale LUPEs advokatutgifter. Fylkesmannen ga oss ikke medhold.

b) Egersundsak: Skade beboer gjorde på ansattes bil. Kommunen nektet å betale kostnadene. LUPE tok kontakt med advokat, og kommunen dekket kostnadene! Pårørende selv nådde ikke fram. En kan mistenke kommunen for å spekulere i at advokatutgiftene blir så store at hjelpeverge/pårørende ikke våger å nytte advokat.

c) Sørreisasak: Beboer raserer egen leilighet, river av tapeter og knuser møbler. Kommunen pusser opp leiligheten og sender regninga til beboeren. Pårørende tok kontakt med overformyndieriet som kontaktet kommunen. Resultat: Kommunen måtte selv betale.

Leder Ole Kr. Berntsen tok til slutt opp sak om tall på utviklingshemmede i kommunene.

Antallet har betydning for hvor mye tilskudd kommunene får.

Lillehammer 14.5.06

Ivar Tolstad
Sekretær

ALDRING HOS MENNESKER MED UTVIKLINGSHEMMING

For oss som fikk et barn med utviklingshemming for en mannsalder siden var det ikke mye hjelp å få av fagfolk og offentlige instanser. Venner og bekjente visste heller ikke hva de skulle si, de var like rådløse som oss. Men så kunne vi få høre, gjerne med et lite skulderklapp: "De blir sjelden gamle". Det var vel ment som en trøst.

Nå har barna våre blitt både 40 og 50 år og hva skjer da? Spørsmålet er om vi er like rådløse. Fagfolkene er i hvert fall på plass. Sosial- og helsedirektoratet startet i 2004 et nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens, et landsdekkende utviklingsprogram om aldring hos menneske med utviklingshemming (UAU). En viktig oppgave for kompetansesenteret er å drive undervisning, veiledning og kursvirksomhet. Dette var bakgrunnen for at LUPE hadde besøk av UAU på likemannskonferansen med prosjektleder Britt-Evy Westergård som foredragsholder.

Levealderen for en del grupper av utviklingshemmede har økt dramatisk i de siste 40 til 50 år. I 1940 var eksempelvis gjennomsnittlig levealder for personer med Downs syndrom 13,5 år. I 1999 var levealderen steget til 55,8 år, altså en firedobling på 60 år. Aldringen starter imidlertid tidligere i denne gruppen enn i befolkningen for øvrig. For de med moderat eller alvorlig utviklingshemming kan aldringsprosessen starte opptil 20 år tidligere enn hos andre.

Aldringen kan ytre seg på mange vis og ikke vesentlig annerledes enn hos andre eldre: Nedsatt bevegelighet, pusteproblemer, vonde ledd og hjertesykdommer m.v. Dette er problemer som vi foreldre lett kan se, vi kjenner igjen plagene på oss selv. Verre er det når aldringen ytrer seg som adferdsendring med uro og aggresjon, skriking og destruktiv adferd.

Det må under alle omstendigheter settes inn hjelpetiltak på et tidlig tidspunkt. I praksis kan det være at den utviklingshemmede må få mer hjelp i hverdagen, eventuelt kan det bli snakk om å skifte bolig. Vi kan heller ikke forvente at personer med tiltagende aldersdemens har like stort utbytte av de kommunale arbeids- og fritidstilbudene som tidligere.

På kurset ble det diskutert om utviklingshemmede kunne finne en naturlig plass på

syke- eller pleiehjem når aldersforandringene er åpenbare. Noen av foreldrene kunne tenke seg sine siste år på en slikt hjem sammen med datter eller sønn. Det ble imidlertid advart mot flytting, de utviklingshemmede har små ressurser til å kunne takle et nytt miljø. Foredragsholderen minnet om at det ikke finnes medisiner for demens, slik mange synes å tro.

Hvordan møter så det kommunale hjelpeapparatet utfordringen som ligger i demens hos utviklingshemmede? Svært dårlig, tror jeg vi kan si. Spesialhelsetjenesten har vært lite oppmerksom på de problemene som vi vet oppstår. Kommunene har i liten grad kommet i gang med å utvikle nye tjenestemodeller. Det er et stort behov for ny kunnskap og ikke minst et gjennomgripende holdningsarbeid på kommunalt nivå.

Her kommer kompetansesenteret for aldersdemens inn med ulike kurstilbud nettopp for denne målgruppen. UAU tilbyr hele tre ulike typer av kurs og kon-

feranser: Landskonferanse med fokus på nasjonal og internasjonal forskning og utviklingsprosjekter. Regionale konferanser med mer vekt på aktuell praksis og nettverksbygging. 30-timers grunnkurs om aldring og utviklingshemming. Det siste kurset er direkte rettet mot folk som arbeider på dette feltet på kommunalt nivå.

Det er sørgelig få kommuner som har meldt interesse for dette grunnkurset. Der behovet er størst, er interessen minst, ser det ut til. Til nå har det vært grunnkurs bare i Bærum, Saltdal, Kvæfjord, Egersund, Søndre Land og Ålesund, mens Klæbu står oppført med spørsmålsteget. For oss som har fått en innføring i problematikken om aldring og utviklingshemming, burde det være en oppgave å presse på i egen kommune for å få ulike personalgrupper på et 30-timerskurs. Ta kontakt med helse- og sosialetaten på eget hjemsted og be dem klikke seg inn på www.nordemens.no.

Tore Gulbraar

Bedre utnyttelse av innvilgede dager og timer

Utviklingshemmede som har fått innvilget et antall timer eller dager til støttekontakt, avlastning eller brukerstyrt personlig assistent (BPA) blir ofte av kommunen eller bydelen pålagt å bruke disse en bestemt dag, uke eller måned.

LUPE mener dette er en alt for stivtøltolking av regelverket, for den utviklingshemmedes behov for hjelp kan variere over tid. Vi mener at tildelte dager eller timer bør kunne benyttes mer fleksibelt.

Timer eller dager bør kunne "spares" i en måned for å brukes i neste måned, når den utviklingshemmede har behov for mer hjelp, f.eks. til en reise eller til et arrangement. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) støtter LUPEs syn på at tildelte timer eller dager skal kunne brukes mer fleksibelt.

En sak om fleksibel bruk av BPA-timer har vært brakt inn for Oslo Tingrett, og retten fastslo helt klart at BPA-timer kunne brukes fleksibelt, dvs. at man kunne "spare" timer en måned for å bruke dem senere.

Styret i LUPE oppfordrer derfor utviklingshemmede og pårørende som blir nektet å bruke timer eller dager på en fleksibel måte, om å melde dette til sitt fylkeslag eller til LUPE sentralt.

LUPE BESØKER KRINGLA BAKERI

Av Turid Jahren, styremedlem i LUPE

En tidlig vårdag i snøsmeltinga besøkte vi Kringla Bakeri. De leier lokaler på Olsrud arbeids- og opplæringscenter. Tidligere nedlagt institusjon og skole. Det ligger i landlige omgivelser utenfor Hamar.

I døra møter Pia Arnesen oss med et stort smil. Glad og stolt over å ønske oss velkommen til arbeidsplassen sin.

Arbeidsleder Marit Sylju og Alf Snekkersveen. Han har bodd på den tidligere institusjonen her, og arbeider i vaskeriet.

Siri Berg arbeider i vaskeriet, og sørger for at alle til enhver tid har rene drakter og forklær, samt at alle håndklær, kluter og hodeplagg er gullende rene og nystørket.

På bakeriet går arbeidet med liv og lyst. Svein Bjørnar, Pia og Randi Selbo, kjevler og fyller store lekre kringler. Svein Bjørnar, som er medlem av LUPE, har vært med i Kringla siden starten.

Kringla bakeri ble formelt etablert i 1995, og har i dag 10 arbeidstakere som har ulike former for funksjonshemninger.

I tillegg har de 3 arbeidsledere/bakere og en sjåfør.

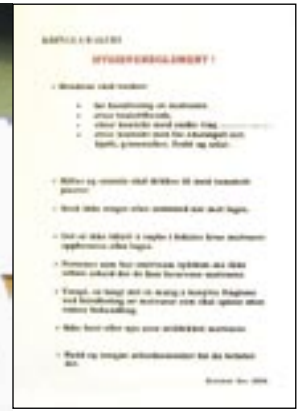
Alle som jobber i Kringla har tilpasset arbeid som de er godt fornøyd med. Her er stor arbeids glede og trivsel.

Vi snakket med Odd B. Hauge som er daglig leder. Han forteller at bakeriet er et frittstående A/S, der AETAT søker

inn arbeidstakere som trenger bistand.

Alle som arbeider her er uføretrykdet, og får bare oppmuntrings penger for arbeidet. (Naturligvis som tilskudd til trygden).

Vel inne blir vi ikledd nyvaskede for-

T.v.: Jorunn Bergli sitter og lager de flotteste marsipanblomster og kyllinger. Det er snart påske må vite. Midten.: Se hvor flott de håndterer rosiner og mandelfyll! Så blir også resultatet lekkert og velsmakende. T.v.: Her er strenge hygieneregler. Ved vasken henger en stor plakate med instruksjoner. Ingenting går på halv tolv, for reglene følges nøye.

klær, før vi blir sluppet inn i selve bakeriet.

Og utvalget er stort. Brød, kaker, kringler, rundstykker. Til og med bryllupskaker er levert herfra. At varene de leverer er prima, ser en av alle bestillingene.

Det er en fornøyd arbeidsgjeng som holder til her.

Lokalene ble pusset opp for 2 år siden, og er lyse og trivelige. De har bl.a. fått et etterlengtet kjølerom, også kalt "Bløtkakerommet."

I pausene kan de trekke seg tilbake til et hyggelig pauserom.

Sandvold. Han beklager at bilen er skitten, men det er sølete alle steder akkurat nå, og han har mye å gjøre med å kjøre ut varer til de mange fornøyde kundene som bakeriet har. Det kommer bestillinger fra skoler, barnehager, bedrifter og andre som ønsker bakervarer.

Det stopper en bil utenfor. Det er bakeriets egen bil, med sjåfør Ole Oivin

Vi reiste fra bakeriet med en bestemt følelse av at dette er et godt sted å være:

En trygg og god arbeidsplass.

MEDLEMSSKAP I LUPE

Ved hvert kontingentforfall får vi en del utmeldinger. Dette må vi bare godta, folk blir eldre og synes de har støttet lenge nok, noen blir borte og andre igjen synes det er nok utgifter, selv om vår kontingent ikke er av de høyeste. Noen ganger får vi imidlertid utmeldinger og reaksjoner som det er vanskelig å forstå. For en stund tilbake, like etter at kontingentkrav var sendt ut, ringte en dame og ville melde seg ut. Jeg noterte navnet, og lovet å slette henne fra registeret, men så dristet jeg meg til å spørre om hvorfor hun ikke ville være medlem lenger. Det er ikke noe hjelp å få, var svaret. Da jeg spurte om hun hadde tatt kontakt med LUPE om hjelp var svaret nei. Dette bringer meg til poenget, det er ikke mulig for LUPE, verken lokalt eller på sentralt hold, hvis man ikke får vite om problemene. Rik-

tignok arbeider LUPE med mange ting som kommer de fleste til nytte, det gjelder f.eks. uttalelser til offentlig utredninger, lovforslag, forslag til retningslinjer osv. Ofte har vi også fått våre synspunkter med, noe som må være til nytte for både utviklingshemmede og pårørende. Hovedgrunnen til at man er medlem er vel at man er en del av et fellesskap, et fellesskap som lokalt og sentralt arbeider for å bedre forholdene. Men enkeltsakene må det tas kontakt om, hvis ikke kan man ikke vente noe hjelp.

Petter Tomren
kontorhjelpe

MEDLEMSREGISTERET

Medlemsregisteret til LUPE er bygget opp over flere år, og det har til dels vært mange små og litt større feil i dette. Vi vil selvsagt gjerne ha det så riktig som mulig, og vi prøver å rette opp når vi ser noe galt, f.eks. i forbindelse med kontingentinnbetaling. Vi ser ikke alt, dessverre, og setter derfor pris på at medlemmer melder fra enten det gjelder feil i navn eller i adresse. Ikke nøl med å sende oss en beskjed pr. brev, eller ringe oss hvis det er ting dere vil ha rettet opp. En annen ting: Hvis det er noen som flytter på seg, så send oss den nye adressen så fort som mulig. Da slipper vi å få bladet og annen post i retur, og sparer porto fordi vi slipper å sende ut på nytt.

Petter Tomren
kontorhjelpe

En forsterket skoleenhet

Innlegg ved Magnus Westberg, leder i LUPE Midt-Troms

I disse dager jobber LUPE Midt-Troms med å fronte tankene om en forsterket skoleenhet i Lenvik kommune. Kommunestyret har tilsatt et politisk utvalg som jobber med å vurdere hele skolestrukturen i kommunen. Konklusjonene av dette arbeidet skal opp til drøfting i kommunestyret til høsten. I den anledningen mener vi at det er viktig at man spør seg om hva kommunen kan gjøre for de utviklingshemmede elevene som har et meget stort hjelpebehov? De som mentalt sett er på et mye lavere kognitivt nivå enn alderen tilsier? Nå gjelder enhetsskolen og dens prinsipper om at alle elever skal inkluderes og høre til sin nærskole uansett. Er det riktig i alle tilfeller?

Lenvik kommune har mange multifunksjonshemmede elever i skolealder, der de fleste også er psykisk utviklingshemmede. Det er med andre ord mange elever med meget store behov for tilrettelegging på de ulike skolene i kommunen. I tillegg kommer det nye elever fra barnehagene nesten hvert år. Da er spørsmålet - kan kommunen ivareta disse elevenes behov slik organiseringen er i dag? Vi mener at det i dag er tilfældighetene som råder når disse elevene kommer inn i skolen. Ofte må elevens nærskole bygges ut for meget store summer. Det hadde vært bedre å satse på å bygge ut og tilrettelegge én skole ordentlig.

Det vi opplever i dagens grunnskole er at de fleste psykisk utviklingshemmede elevene har en nokså isolert tilværelse på sin nærskole. Jo eldre de blir, jo større blir forskjellen mellom dem og sine jevnaldrende. På mellomtrinnet begynner virkelig disse elevene å bli ensomme i skolen. Gapet blir bare større og større, til de er så og si helt isolerte fra sin klasse når de kommer til ungdomstrinnet. De er selvfølgelig i sin klasse så mye de klarer, men mesteparten av skoletiden tilbringer veldig mange av dem allikevel alene på grupperom, eller på skolegården sammen med en spesialpedagog og/eller assistent. Vi har heldigvis mange flinke ansatte rundt om i skolene som forsøker så godt det går å opprettholde et faglig tilbud rundt hver enkelt elev med sine spesielle behov. Men det er mye som ikke blir gjort fordi man ikke har den rette kunnskapen og kompetansen.

Det LUPE Midt-Troms mener er bra med en forsterket skoleenhet er at de utviklingshemmede elevene får andre likesinnede elever å være sammen med i sin skolehverdag, samtidig som man inkluderer dem i normalklasser ved skolen. De blir ikke alene. Man har mulighet for å

tilrettelegge skolen med spesialrom som sanse-, hvile- og treningsrom, m.m.. Man kan også tilrettelegge arbeidsmiljøet for de ansatte med hjelpemidler som stellebord, takheis, m.m..

Ved en forsterket skole vil det bli bygd opp en faglig kompetanse fordi samlokaliseringen gjør det enklere å drive med tverrfaglig samarbeid.

Fordelene vi mener man får med en forsterket skoleenhet:

- **Pedagogisk.** Her kan eleven få tilpasset opplæring enkeltvis eller i grupper sammen med andre elever i samme situasjon. Pedagogisk personell kan legge opp undervisning ut fra de forutsetninger som er i elevmassen med både individuell undervisning og undervisning i grupper der det er hensiktsmessig. I en slik setting har denne gruppen elever en mye større sjanse for å oppleve situasjoner av mestring. Tenk en situasjon der eleven kan få oppleve det å være best i en ting og ikke alltid være den dårligste av alle.
- **Utstyr.** Man kan kjøpe inn pedagogiske opplegg, pedagogiske leker og andre spesiellagede leker (= meget dyre) som hele gruppen av elever kan nyte godt av.
- **Kontinuitet for eleven.** Disse elevene har et meget stort behov for forutsigbarhet. Hvis de går på samme skole hele grunnskolen (1. til 10. klasse) blir personalet bedre kjent med dem, og de kan føle seg tryggere i det kjente miljøet.
- **Nettverksbygging for foreldrene.** Foreldrene får en naturlig samhørighet med andre foreldre som har barn i den samme situasjon. Man får et miljø der det blir naturlig å ta opp felles problemstillinger i forhold til skolesituasjonen, og ellers. De blir ikke isolerte fra klassemiljøet, som det viser seg at de ofte blir i den vanlige skolen. For hva har foreldrene til disse elevene på et foreldremøte å gjøre, der temaene kun dreier seg om de funksjonsfriske elevene og deres skolehverdag med matematikk, norsk, engelsk m.m.? Foreldrene til disse elevene føler seg ofte ensomme fordi de ikke har det nettverket som foreldrene til de funksjonsfriske elevene naturlig har, ved at deres barn deltar i diverse felles aktiviteter på og utenfor skolen.
- **Økt kompetanse blant personalet.** Det blir sikkert også enklere å tilsette fagpersoner det er behov for f.eks. førskolelærere, musikkpedagog, barnevernspedagog og vernepleier. En vil vel også tro at det pedagogiske personalet som søker til en slik

ADRESSER OG TELEFONNUMMER

<i>Verv:</i>	<i>Navn:</i>	<i>Adresse</i>	<i>Telefon:</i>	<i>E-post:</i>
<i>Landsstyret:</i>				
Leder:	Ole Kr. Berntsen	Leiknes, 9300 Finnsnes	905 60 531	olkrbe@online.no
Nestleder:	Thor Henriksen	Karl Andersensvei 149, 1086 Oslo	22 21 11 14	
Sekretær:	Ivar Tolstad	Larskåsvn. 36, 3676 Notodden	35 02 03 84	ivtol@online.no
Kasserer:	Helga Jørgensen	9302 Rossfjordstraumen	77 84 67 63	
Styremedlem:	Turid Jahren	Hellevn. 13, 2319 Hamar	62 52 26 25	turina6@start.no
1. vararepr.:	Magnus Westberg,	Hamran 4, 9303 Silsand	77 84 44 52	magnusw@bluezone.no
2. vararepr.:	Erna Drønnesund	Midøy, 6475 Midsund	411 62 851	ernad@online.no
<i>Fylkesledere:</i>				
Oslo:	Arvid Roaas	Sørjorget 10, 1400 Ski	64 87 06 36	
Hedmark og Oppland:	Reidun Gulbraar	Chr. Bruuns gt. 11, 2315 Hamar	62 52 47 47	
Telemark:	Guðrun Bergsland	Gulltunvn. 26, 3676 Notodden	35 02 02 30	
Rogaland:	Beathe Signy Hebnes	Kobbungsveien 18, 4085 Hundvåg	51 54 81 93	
Hordaland:	Jostein Søreide	Saksarrinden 62, 5253 Sandsli	55 22 97 98	jossoer@frisurf.no
Sogn og Fjordane:	Harald Hansen	Djupedalen, 6740 Selje	57 85 66 15	lupesfj@c2i.net
Møre og Romsdal:	Astrid Aarø Engen	6146 Åheim	70 02 40 24	a-aaro@c2i.net
Sør og Nord- Trøndelag:				
Troms:	Ole Kr. Berntsen	Leiknes, 9300 Finnsnes	905 60 531	olkrbe@online.no
Midt-Troms:	Magnus Westberg,	Hamran 4, 9303 Silsand	77 84 44 52	magnusw@bluezone.no
<i>Fylkeskontakter:</i>				
Akershus:	Odd Myrland	Torvmyrveien 23, 1476 Rasta	67 90 41 99	odd.myrland@c2i.net
Vestfold:	Ivar Tolstad	Larskåsvn. 36, 3676 Notodden	35 02 03 84	ivtol@online.no
N. Trøndelag	John Håve Grindal	7393 Rennebu	72 42 52 33	
S. Trøndelag:	Tore Gulbraar	Thaulowkaia 4, 7042 Trondheim	73 80 91 93 / 934 68 291	intern.gulbraa@online.no

enhet oppriktig vil arbeide med denne elevgruppen. Den enkeltes spisskompetanse blir bedre utnyttet, og det tverrfaglige miljøet, mener vi, er med på å øke kvaliteten på spesialundervisningen. Det er også større muligheter for andre yrkesgrupper så som fysio- og ergoterapeuter, audio- og synspedagog samt logoped til å komme inn på enheten for å trene med elevene enkeltvis eller i grupper.

- **Bedre utnyttelse av spisskompetanse og kontinuitet for personalet.** Det at det samme personalet har mulighet for å følge eleven gjennom hele grunnskolen mener vi er en fordel. Det tar lang tid å lære å kjenne disse elevene. Mange mangler språk og personalet er nødt til å lære seg andre måter å kommunisere på. For eksempel det å lære seg tegnspråk, tegn til tale, BLIZZ m.m., eller pedagogiske arbeidsmodeller som "Andreas Hansen" og "Irene Karlsen", m.m. som da kan komme flere elever til gode. Det tar tid å lære seg denne spisskompetansen. Da er det viktig å beholde kompetansen til fordel og nytte for nye elever som kommer til etterpå. I tillegg har personalet mulighet til å hjelpe hverandre i en travel skolehverdag. Personalet har også mulighet til å ha en daglig uformell kontakt med hverandre, noe vi mener er til det beste for våre barn (mange ideer og problemer er blitt løst over en kaffekopp).

Vi har også utviklingshemmede elever i skolen som fungerer på et høyere nivå enn de elevene nevnt i dette innlegget. For dem kan det være riktigere å velge nærskolen, i hvert fall de første årene på barneskolen. Men også de elever som går på sin nærskole kan nyte godt av kompetansen på den forsterkede enheten ved at fagmiljøet på nærskolen kan søke råd og veiledning derfra. Kanskje eleven også kan benytte seg av deler av tilbudet som tilbys ved den forsterkede skoleenheten ved å komme på dagsbesøk til enheten. Vi vil poengtere at vi mener det må være mulig å velge nærskolen. De foreldre som ønsker å ha sitt utviklingshemmede barn på sin nærskole, skal selvfølgelig få lov til det. Det ene skal ikke utelukke det andre

Dette innlegget dreier seg om de sterkt utviklingshemmede elevene med et meget stort hjelpebehov. De trenger en annen organisering av sin skolehverdag enn det skolen kan tilby i dag. Men leseren må ikke tro at dette er et nybrottsarbeid vi legger opp til i Lenvik. Forsterkede skoleenheter er vanlig i ganske mange kommuner i Norge.

LUPE Midt-Troms hadde vært takknemlig hvis noen som har erfaringer med slike enheter skrev til oss for å dele med seg av sine erfaringer. Vi trenger all hjelp vi kan få for å påvirke kommunen til å lytte på oss. Du kan skrive til: Magnus Westberg, Hamran 4, 9303 Silsand. Eller send en mail til: magnusw@bluezone.no.

Unn deg og dine ferie i solfylte

Spania!

Hyggelig samvær, turer og tilpassede aktiviteter i trivelige omgivelser for deltagere og medfølgende pleiepersonell. På Solgården arrangerer vi bocciaturnering, dansekvelder, badeturer, flamencodans m.m. Solgården er tilrettelagt for mennesker med funksjonshemming. Spesielle turer for mennesker med utviklingshemming arrangerer vi i sommerhalvåret, men du er alltid velkommen til oss uansett årstid. Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon om turene i 2006. Norsk lege, sykepleiere og fysioterapeuter. Egne biler for rullestolbrukere.

**Trygghet, trivsel
og glede i over 30 år**

Solgården Ferie- og helsesenter
Fridtjof Nansens plass 9
0160 Oslo
Tlf. 22 42 78 60
E-post: kontor@solgarden.no
www.solgarden.no

**Slipp gleden og latteren løs,
møt likesinnede på Solgården!**

SOLGÅRDEN

SOLGÅRDEN BA –
FERIE OG HELSESENTER PÅ COSTA BLANCA

VERV ET MEDLEM

Du vet sikkert at LUPE får statstilskudd for hvert betalende medlem. Derfor trenger vi din støtte i form av medlemskap.

Vi trenger også din hjelp til å verve flere medlemmer. Det gir oss økonomisk styrke til kursing av tillitsvalgte og medlemmer til kamp for våre utviklingshemmedes rettigheter.

Start med dine nærmeste. De som står den utviklingshemmede nær, ansatte i boligen eller på dagsenteret, venner og bekjente. Som medlem støtter de en god sak og får fritt tilsendt vårt medlemsblad.

Medlemskontingenten er
i 2005 kr 150,-

Jeg har vervet:

Navn.....

Adresse.....

PostnrPoststed

Navn.....

Adresse.....

PostnrPoststed

Navn.....

Adresse.....

PostnrPoststed

Klipp ut, eller ta kopi av talongen og send den til:

Under
LUPEN

Hans Niensens Haugesgt. 44B, 0481 Oslo